

La sfîrșit de an

La capătul unui an de activitate, toți oamenii acestei țări își întind gîndurile și strădanile în pragul sărbătoririi tinerei aniversări a Republicii. Contribuția fiecăruia tinde astfel să-și caute măsura în legătura de esență a propriei activități cu eforturile tuturor spre feliurile patriotice cele mai scumpe. E conștiința legăturii directe între propriul destin și cel al țării.

Pentru scriitori, a căuta această trăsătură de unire și lumină dintre destine, este și trebuie să fie o problemă constantă a profesiei lor. Durabilitatea, perspectivele pot deveni mai limpezi din acest punct substanțial de unire, totodată semn al realismului, al demnității, al încrederii.

Pentru cei mai tineri dintre scriitori, pentru cei mai înzestrați dintre ei, problema scrisului apare încărcată de răspundere, include măsura de a ști să-și lege propriul destin de fundamentalele și tulburătoarele întrebări ale omului de azi, ale istoriei pe care o trăiește. În acest mod, ei pot fi mai puternici cu ei înșiși, fideli lor, visurilor și destinului scrisului lor, spiritului treaz de răspundere față de timpul pe care-l străbat și pe care vor să-l depășească. Arta se întâlnește cu etica, una din condițiile esențiale ale scrisului adevărat și ale operii de durabilitate. Drumul spre artă, așa cum respinge lipsa de talent și lipsa de muncă, respinge spiritul versatil, acomodant, pasiunea de a promova prin incident.

Am avut satisfacția, la capătul unui an de activitate al revistei noastre, să observăm la cei mai înzestrați autori tineri, sau foarte tineri, la o bună parte a celor care bat pragul debutului literar, semnele serioase ale aplecării consecvente spre o cultură sistematică, spre înțelegerea umanistă superioară a muncii de scriitor, „cei care vin” către literatură caută a ști că formarea unui scriitor ține de o complexă pregătire intelectuală, cetățenească. Actul de a deveni scriitor nu este actul formal de a intra în breaslă, ci de a-ți stăma breasla și de a o onora cu prezența, prin actul fundamental de seriozitate a profesiei, marele gir e al muncii, al responsabilității, al respectului activ pentru cultură și valorile ei, semne sigure că aspirația spre nouitate în literatură, are încă de la punctul de plecare o viabilă justificare. Și este laudabil că acești tineri refuză zgomotul în jurul numelui lor, mijloacele extra-literare de a se face observați, „visul” pentru ei nu este o pretenție goală, o declarație neputincioasă, neacoperită de muncă literară serioasă și de scrieri substanțiale.

Cu aceste gînduri încrezătoare în talentele „celor care vin”, ne vom îmbunătăți eforturile de a sprijini și mai departe drumul spre afirmare al autorilor tineri și foarte tineri, sporindu-ne exigențele, invitându-i pe colaboratorii noștri la o mai severă auto-exigență. La capătul unui an publicăm în numărul de față, sumarul revistei noastre — și se poate observa, credem, din acest sumar, efortul constant pe care l-am depus în munca de sprijinire și promovare a talentelor; — tablele de nume oferă numeroase „nume proaspete”, în poezie, în proză. Aceste nume pot părea prea multe, revista a căutat însă să fie mereu „deschisă”, să asigure mereu posibilități autorilor — în ciuda spațiului limitat — de a se confrunța cu ei înșiși și cu alții în paginile revistei, de a face cunoștință cu judecata critică, de a simți că selecția primelor texte îi obligă la mai mult. Cunoșcându-i acum (revista, în seria ei nouă, a fost atentă la această dificilă și lungă perioadă de cunoaștere, foarte utilă nu numai aspectului de laborator al revistei, ci mai ales gradului de eficiență în cuprinderea și cernerea talentelor) avînd acum mai limpezi semnele

posibilităților acestor numeroși începători, revista noastră va pune accentul pe o și mai atentă selecție critică a textelor lor, va iniția sistematic discuții asupra lucrărilor lor (mai mult decît revista a inițiat) va urmări și sprijini evoluția celor mai buni, cu exigența și sistema cuvenită. Preocupată constant de cultivarea valorilor clasice, oferind spațiu problemelor de reevaluare a moștenirii literare, desfășurînd discuții asupra literaturii noastre din ultimii 25 de ani, despre romanul de azi, despre poezie și despre proza curentă, revista noastră, în activitatea ei din anul ce s-a scurs, a avut în vedere utilitatea acestor preocupări, inițiative, dezbateri, tocmai pentru autorii tineri, pentru cadrul debuturilor; publicarea încercărilor căutînd să fie mereu veciră cu probleme de interes major ale literaturii române, cu activitatea unor scriitori consacrați și unor scriitori încă numiți tineri, dar cu o experiență bogată, cu un interes activ pentru problemele literare și culturale ce ne stau în față în munca pe care am depus-o, insatisfacțiile noastre nu sînt puține. La încheierea unui an, în pragul unui an nou, avem deci clare o seamă de probleme care se cer mai bine rezolvate și desfășurate, ne cunoaștem acum mai bine colaboratorii, tendințele scrisului lor, jorințele lor, nemulțumirile lor, nemulțumirile noastre — și revista va avea în primul rînd în vedere spiritul de inviorare, de dinamizare a activităților ei multiple în munca dificilă de selecție critică, de cernere a talentelor și de promovare eficace a scriitorilor adevărați.

LUCEAFĂRUL

NUMĂRUL VIITOR AL
REVISTEI NOASTRE
APARE
MARȚI 30 DEC. A. C.

IN ACEST NUMĂR

Romanul și politica
de Titus Popovici
Întoarcerea poetului
de Ion Alexandru

Sumarul
Revistei
„Luceafărul”
1969

Poetul și secolul său

Ciudată și plină de întorsături a fost soarta Turnului Eiffel de cînd a fost construit și pînă acum. Sortit să fie un număr de atracție la o expoziție universală și să illustreze industria franceză a epocii, turnul a devenit în scurt timp un obiect de discordie și de certuri în lumea literară și artistică franceză. Ani de zile, el a fost rînd pe rînd sau în același timp hult, lăudat, atacat cu vehemență și apărat cu pasiune de diversele coterii artistice și literare. Turnul Eiffel e monstruos, strigau unii. E frumos pentru că e modern și nou, spuneau alții. La inaugurarea lui, în 1889, scriitorii și artiștii epocii au protestat, spunînd că prezența lui în Paris este o rușine pentru armonia și frumusețea orașului.

Printre cei care protestau erau Paul Verlaine și J.-K. Huysmans. (Este ciudată dușmănia lui Verlaine, „poet blestemat”, împotriva Turnului, Turnul și Verlaine aveau pe vremea aceea interese comune: amîndoi erau niște răsvrățiți și niște inovatori și amîndoi erau nesocoliți de o anumită critică îngustă.) Cariera estetică a Turnului a continuat, în ciuda tuturor atacurilor, tot mai strălucită. Cu prilejul unei anechete pe care a făcut-o, în 1929, Gaston Picard printre scriitorii și artiștii francezi, Turnul a fost lăudat și prețuit de toți cei care au fost întrebați. Nici un glas nu s-a ridicat împotriva lui. Mai mult, ancheta lui Picard cuprinde și următoarea întrebare: Turnul Eiffel trebuie oare dărîmat și înlocuit cu o construcție care să reprezinte mai bine spiritul secolului nostru? Întrebare semnificativă. Turnul Eiffel ajuns să fie considerat ca o vechitură, ca un monument al unei epoci apuse, Turnul Eiffel demodat și expus dărîmării din pricină că nu mai reprezintă spiritul secolului — iată o surpriză și un eveniment neașteptat în existența colosului de la Champ-de-Mars.

Turnul Eiffel reprezintă realizarea sublimului modern, un sublim nou. De ce acest epitet de sublim s-ar aplica numai fenomenelor naturii? Nu numai fenomenele naturii pot fi frumoase

și înfrîntoare în același timp (ceea ce, după Kant, ar fi esența sublimului). Un vulcan, o furtună nu sînt mai mărețe și mai înfrîntoare decît o mare uzină în activitate. Admirii frumusețea unui viaduct sau a unui pod sau a unui scîrîie-nori tot așa cum admirii priveliștea unui munte sau a unei cascade. Și admirația în fața Turnului Eiffel crește tocmai prin faptul că Turnul este o creațiune omenească și nu un fenomen al naturii. Întră cîteva elemente noi în această admirație: este mai întîi un orgoliu al speciei, manifestarea unui instinct de dominare a naturii care se realizează în tehnica modernă și o admirație pentru puterea de creație a omului, de care chiar un mizantrop nu se poate feri.

Adevărul este că tehnica, sub variatele și nenumăratele ei forme, stăpînește astăzi viața noastră pînă în cele mai mici amănunte. Omul veacului al douăzecilea aproape că nici nu mai poate concepe viața fără ajutorul mașinii. Mașina a ajuns să influențeze nu numai viața noastră materială ci și viața noastră sufletească.

Faptul acesta nu este primit cu seninătate de toată lumea. Și istoricii viitorului vor clasa poate pe oamenii de cultură ai vremii noastre în două tabere vrăjmașe între ele: tabăra mașinofobilor și aceea a mașinofililor, a adversarilor și a admiratorilor mașinei.

Mașina, spun adversarii ei, după ce a modificat viața noastră de toate zilele, transformîndu-ne obiceiurile și apăsăturile, ajutîndu-ne să ne mișcăm și să lucrăm, să producem și să distrugem, să trăim — și de multe ori să murim — mai sigur și mai repede, iată acum că se amestecă și în viața noastră spirituală, în gîndurile, în sentimentele, în gusturile noastre.

Adversarii mașinismului se ridică mai ales împotriva acestei mașinării a vieții noastre interioare. După ei, mașinizarea excesivă este nefirească: ea jertfește calitatea în folosul cantității, chibzuința și adîncirea în folosul vitezei și al perfecțiunii superficiale: prin ea progresul tehnic este prețuit în dauna culturii spirituale; înșfîșit, mașina zic ei, dezumanizează umanitatea.

Dacă argumentele, atunci cînd e vorba de întrebarea tehnicii la perfecționarea armelor de tot felul și la desăvîrșirea artei de a ucide sînt demne de luat în seamă, în ce privește celelalte atacuri ale mașinofobilor, ele cad în gol. Omenirea este de pe acum adaptată la mașinizare, așa încît o întoarcere la străzile de dinainte de abur și de electricitate este imposibilă și absurdă.

E curios de observat însă, cît de mic este încă locul pe care mașina îl ocupă în poezie. Limbajul poetic nu s-a adaptat aproape de loc mașinării.

Și totuși mașina are și ea dreptul la același rang de subiect generator de poezie pe care îl au cerul albastru, amurgul, luna, piscurile cu zăpezi eterne, talazurile mării, vulturii, fulgerele, nouri și toate celelalte obiecte, ființe și fenomene considerate drept poetice și pe care poezii le întrebunțează mereu de cîteva mii de ani. Ce caracteristică, ce mamut, ce balaur și ce hidră cu șapte capete, ce mitologic monstru și ce dihanie din apocalips ar putea a fi puterea, iuțea, vraja cuceritoare, măreția simplă, încrederea triumfătoare, orgoliul imposibil și vîlga calmă a unei mari locomotive în clipa cînd pornește dintr-o gară? Idoлии fabuloși, Baalii și Molohii din vechime sînt niște biete păpuși pe lingă un dinam, un avion, o rachetă sau racheta Saturn.

Poetul biblic nu se sfîia să compare nasul iubitei lui cu un turn, capul ei cu un munte, părul ei cu o urmă de capre. Ce îndrăzneț era acel poet acum trei mii de ani! Poetul vremii noastre nu îndrăznește să-și compare dragostea cu o turbină și gîtul iubitei cu un coș de fabrică. Iar cînd face asta, o face fără convingere, cu o ironie bleagă, ca un giumbuștic ciudat.

Frumusețea mașinii există și nu are nevoie decît de talente puternice, convinse și sincere care s-o cînte în nenumăratele ei forme și manifestări. Recunoașterea și cultivarea acestei frumuseți — descoperită și descrisă în chip abundent încă demult de mari vizionari ca Zola și Verhaeren, rămași deosebiți fără urmași de valoare — va aduce desigur, o îmbogățire a limbajului poetic și poate chiar — de ce nu? — stabilirea de noi atitudini poetice.

Nu există în poezie teme triviale, ci numai simțiri triviale.

AI. PHILIPPIDE

Litografie de VASILE CELMARE

avant-
premieră
editorială

N. IORGA

„Studii literare” (vol. 1-2)

Reunește o suită de medalioane și studii asupra scriitorilor români și străini, valori culturale de largă circulație, nume clasice ale literaturii, care figurează în programele de învățământ. Colecția Lyceum.

ION MINULESCU

„Versuri”

Culegere de versuri în colecția „Cele mai frumoase poezii”

NEGOITA IRIMIE

„Patima ciocirlicii”

Versuri. Editura Tinerețiiului.

SCRIITORII CARE AU CĂRȚI ÎN CURS DE APARIȚIE SINT INVITATI SĂ ANUNȚE LA SECRETARIATUL REVISTEI NOASTRE TITLURILE RESPECTIVE, ÎNSOȚITE DE UN PORTRET FOTO, PENTRU A FI ANUNȚATE LA RUBRICA AVANTPREMIERĂ EDITORIALĂ.

CRONICA LITERARĂ

ana blandiana A TREIA TAINĂ

Poezia Anei Blandiana vorbește acum despre dezamăgire și oboseală cu un murmur elegiac egal și potolită. Există la capătul luptei gândirii cu lumea un moment de liniște, care este răsplata pierderii totale, o răsplată atât de grea, încât prin ea dezastrul se poate arăta a fi fost binefacere. Ana Blandiana pare a se afla în acest punct încă indefinibil, în care totul este și nu este: sfârșitul poate fi un început, eșecul-victorie, disperarea-seniță - implinire; poate ai murit, poate de abia te-ai născut. Numai trecând, clipa își va arăta natura, doar tardiv se va putea înțelege dacă ea a fost plină de viață suspendată, în virtualitate, sau clipă sterilă, posterioară unui sfârșit fără ambiguitate.

„A treia taină” este un ansamblu de mesaje. Poeziile sînt consecința unei experiențe spirituale față de care ele se află parcă țirțiu și departe, astfel că undele emoției ajung aici imblinzite spre stingere, dar cu sensul limpezit. Între trăire și expresie s-a deschis nepotrivirea și atunci rostul cuvintului este de a genera povestea încordărilor mute și de a răspîndi, ca și cum în ființitate, sau clipă sterilă, posterioară unui sfârșit s-ar fi separat eroul și răsodul.

Mesajele din „A treia taină” duc vestea unei existențe care se consumă chinuit, pentru că firescul i-a fost refuzat, ascuns sub promisiunile gândirii, iar gândurile și-au descoperit treptat irealitatea. Poeziile arată că Ana Blandiana a experimentat acea postură paradigmatică în care insul cugetător constată inadecvarea dintre lume și idee, și se crede ajuns la capăt, eșuat în fața alternativei dintre mister și ficțiune, neputînd și neîngăduindu-și să opteze. Răul și binele, pe care poeta încearcă zadarnic să le identifice în lume, sînt de fapt ideea însăși, care la încorporare se obscurizează, devine de nerecunoscut: „Caut începutul răului / Cum căutam în copilărie marginile ploii / Alergam din toate puterile să găsec / Locul în care / Să mă așez pe pămînt să contemplu / De-o parte ploaia, de-o parte neploaia / ... Deceba-am crescut. / Din toate puterile / Alerg și acum să găsec locul unde / Să mă așez pe pămînt să contemplu / Liniă care desparte răul de bine. / Dar întotdeauna răul încetează-nainte / De-a-i descoperi hotarul / Și reîncepe-nainte / De a ști pină unde e binele”. (Hotarul). Făptura cugetătoare ar fi vrut să găsească lucrurile aioda ideilor-țipare, dar lucrurile nu sînt umbre, ele au o viață liberă, neînțeleasă și puternică, pe care Ana Blandiana o resimte drent crudă și rea. „Nu pot împiedica ziua să aibă douăzecișipatru de ore. / Pot doar spune: / Iartă-mă pentru durata zilei; / Nu pot împiedica zborul fluturilor din viermi, / Pot doar să te rog să mă ierți pentru viermi, pentru fluturi; / Iartă-mă că florile se fac fructe, și fructele simburii. / Și simburii pomi; / Iartă-mă că izvoarele se fac fluvii. / Și fluvii mări, și mările oceane; / Iartă-mă că iubirile se fac nou-născuți / Și nou-născuții singurătăți, și singurătățile iubiri...” (Umișnă). Lumea pretinde ispășire, vinovată de a fi liberă, nesupusă ideii, străină într-atît de reflexie, încît insul gînditor se află în situația tragică a înconjuratului de oglindă. Gîndind te multiplici și te substitui lucrurilor, devii centrul unei lumi fictive care-ți opune la înfrînt propriul chip: „Totul este eu însămi. / Dați-mi o frunză care să nu-mi semene. / Ajuțați-mă să găsec un animal / Care să nu geamă cu glasul meu. Pe unde calc

pămîntul se despacă / Și morții care poartă chipul meu / Îi văd îmbrățișați și procreind alți morți”. (Legături).

Ana Blandiana arată a nu fi putut încă depăși momentul în care se revelă obscuritatea lumii și calvarul existenței, moment de a care de fapt legitimitatea poeziei de abia începe. Poezia devine mod de a fi de abia la eșecul gîndirii, cînd cuvîntul se substituie logosului și rămîne unica realitate. Atunci poezia se arată a fi suprema și singura „meditație”, pentru că doar ea organizează cuvîntele, dincolo de care apropierea lumii nu este posibilă rîci ca iluzie. Abandonîndu-se ficțiunii, poetul construiește din vocabule figuri care pot fi solitare, cu nimic asemenea, deci cumva serpe, dar care aprind la infiniț frumusețe. (Și apoi de ce să ne îndoim de „adevărul” tuturor cuvîntelor și al figurilor posibile, din ele compuse, cînd ele ne sînt date ca singele și respirația, de „justețea” cărora nicodată nu ne-am întrebă?). Iar lumea „absurdă” este domeniul misterului, care prin faptul că ni se refuză nu este neapărat feroce și malefic. De abia cînd devine străină, intangibilă, lumea se îndumnezeiește, pentru că doar așa impune adorația-însăpămîntată sau plină de nădejde. Miracolele nu pot apărea în interiorul cognoscibilului, ori poezia este tocmai aventură în neînțeleșul care hrănește minunea.

Ana Blandiana are într-o poezie intuiția acestui mod de a fi în lume — fericit fără motiv și năuc de așteptări,

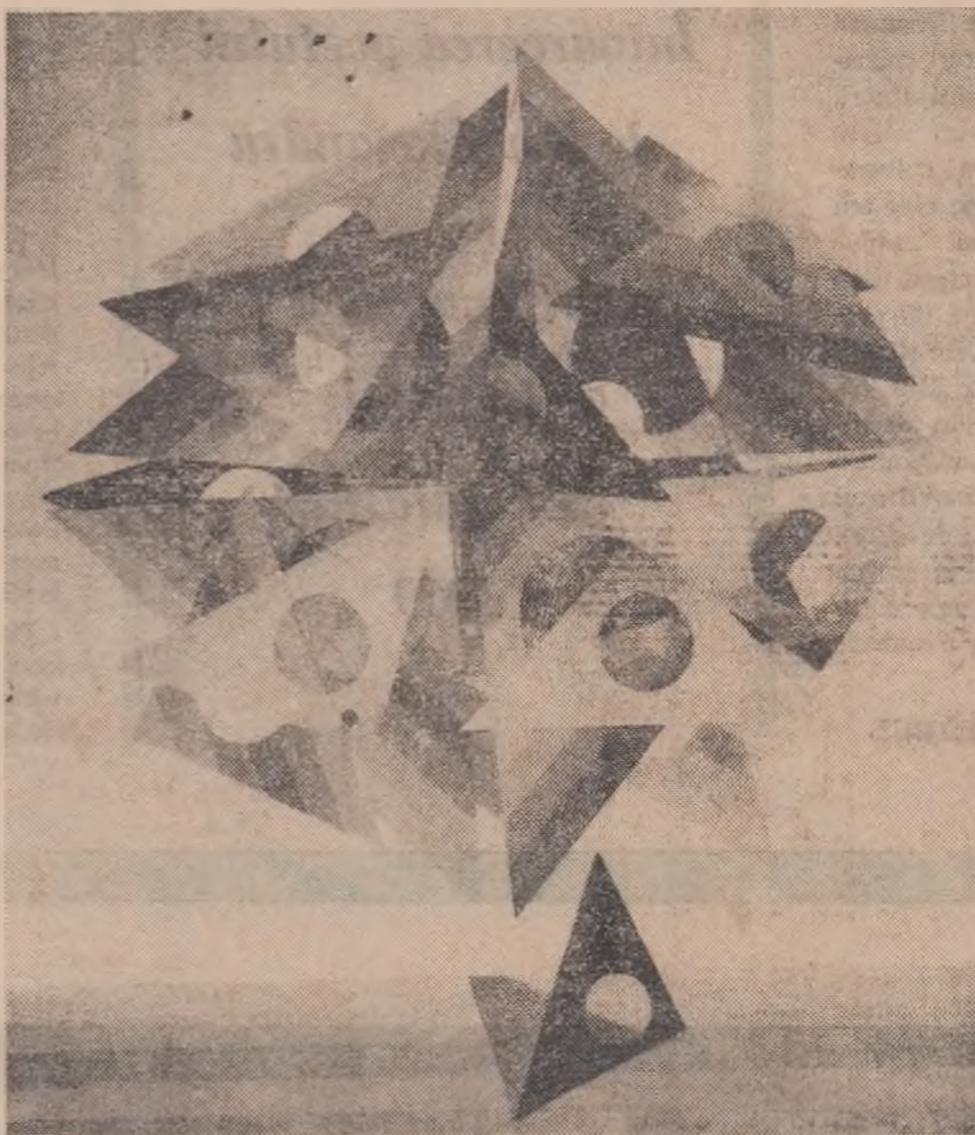
ca după un somn adinc și bun în care neștitele efluvii au odihnit făptura ca un har: „...Să fie o dimineață copilăroasă și moale / Prin care, trecînd, lumina să scoată / Focnet de frunză uscată: / Să miroasă-n odale / A creațiune acuite prelung / Și-a hirtie neîncepută; / Din gînduri, din dragoste, / Sau numai din somn trezindu-mă. / Bucuroasă, buimacă, / Să trag pe mine o haină / Să ies născută în stradă / Cu picioarele goale-n pantofi / Și să întreb fericită: / Știi cumva în ce an sîntem?” (Dorința). Este prin excelență modul poetului de a fi, poate modul în care se realizează desăvîșirea umană, aceea care implică risc și despuere.

De aceea spunem că Ana Blandiana se află acum într-un punct indefinibil, în care sfîrșitul poate fi început și eșecul împlinire, pentru că de abia acum, la consumarea tensiunii între idealitate și lume, din care poeta făcuse întotdeauna substanța versurilor, poezia își află justificarea teoretică și dispoziția prin excelență creatoare. Acum devine posibilă și abolirea aceleia distanțe care departează în ființa poetului răsodul de erou. Poeziile din „A treia taină” suferă de această ruptură ca de o infirmitate care împiedică convulsile interioare să ajungă la suprafață altfel decît tardiv și în forme reproduse, care relatează doar crisparea. (Frapantă este în poeziile Anei Blandiana comunicabilitatea desăvîșită. Niciăieri nu întîlnești zone obscure, care să impună printr-o inducție

misterioasă sensuri imprecise, ambigue). Uneori metafora, deși lipsită de ingenuitate, are o anume frumusețe, consecință posibilă a acurateții, o anumită capacitate de a emoționa, prin faptul că sugerează tristețea silitoare a momentelor care urmează trăirii, în care trăirea devine obiectul unui cult gentil — ca în Pietă, de pildă. Altfel însă, poezia oferă un comentariu înstrăinat de matricea emoțională, dublet figurat al unei propoziții raționale. („Ce mult, ce mult timp / Îi trebuie lui Dumnezeu / Pentru a recunoaște / Că Satana există / Un simplu semn din cap / Și lupta ar fi câștigată. / Trebuie numai să spună / Că el l-a creat, / Să mărturisească / Hotărîtorul balans / În care / Prin greutatea Satanei / El locuiește mereu / La capătul înălțat în aer / Al scîndurii”. — Alternativă).

Propunîndu-și să fie mesaj al ființei gînditoare, poezia nu poate aspira decît la acea frumusețe care nu-i stînjește funcția de intermediere, care nu-i lezează deci elocvența. Ori aceasta reprezintă doar o fracțiune din splendoarea fără limite în care se mișcă cealaltă poezie, care nu transmite gînduri, ci se substituie gîndirii. Este foarte ușor de observat la Ana Blandiana lipsa de seducție verbală: oricare din poeziile din „A treia taină” ilustrează o evitare a voluptății de a rosti cuvinte. Este limpede că nu este vorba aci despre incapacitate ci despre un program, care postulează asceza verbului ca premiză a elevației versului. Uneori se ajunge prin renunțare și constrîngere la o frumusețe a limpezimii și măsurii ca în *Requiem* de pildă. („Neînțeles, cum numai lucrurile copilăriei pot fi. / Definitiv întinerit prin plecare. / Cîte secunde în viața mea m-am gîndit / La bărbatul cu numele Gheorghe. / Copilul cu numele tată? / ...Nu băteți din aripi, voi cîte îngerești. / Nu roștiți adevăruri sub pleoapele lui. / Fiți cuminți, îngeri mici, lăsați-l să doarmă. / Fiți buni, îngeri mari, lăsați-l să creadă. / Nu-i spuneți nimic, nu-l tulburați / Pe naivul meu tată, / Pe tragicul Gheorghe.”). Dar dacă, așa cum Ana Blandiana a spus-o, lumea este străină de idee și făptura gînditoare este amenințată să devină cu nevoia ei de lumină doar o îndurerată și vinovată sursă de umbre (*Totul simplu*), de ce să nu facem din neputință putere și, de vreme ce și îngerii obolesc (*Cădere*), să reîncepem altfel, liberi, uitînd de cădere și eroare? Ana Blandiana are și a expus toate motivele de a încerca o poezie a voluptății verbale. Dacă trăirile ei fundamentale se leagă de criza cuvîntelor ca purtătoare de idee, un nou început ar trimite printre cuvintele-lucruri, care pot fi alese și aranjate cu încinare beată de estet, pentru care doar darul divin al frumuseții contează. Ana Blandiana are în acest moment motivele unei prefececi al cărei sens să fie adîncirea în poezia aventuroasă și curată, născută din deznădejdea gîndirii. Dar bineînțeles că motivele nu sînt suficiente pentru a declanșa un nou început, că este nevoie de dorința de supraviețuire și de forță.

Iliana GRIGOROVICI

Compoziție de ZAMFIR NAPOLEON

Primit testamentul în versuri adresat tuturor elevilor, școlilor și părinților și, spre învătătură, citez:

„Elevi, voi trebuie să creșteți ca stejarii, nucii, portocacii și ca brazii. Bînd zilnic apă din izvoare, atînd în fața-vă părinții, viitorul, în dreptă și în stînga, omul, camarazi! / ... Învațați din anii tineri, de la părinți, dascăli, ceferiști, comonauți cum se folosește timpul / Nu primiți, stupefianți, nicotină ce fac viețile coșmare în tot anotimpul”... Apoi: „Părinți. Nu discutați ca miniștri, ca și comandanții de fronturi, detectivi sau șefi de gînti / Noi vorbim ca-ntr-o părinți / ... Mame bune, tați și frați / Nu vă faceți de minune dîndu-le filme picante în săli și televiziune / Privind televiziunea, eu prefer zilnic amanturi, care-s reale făcți / Filmul nu-i pentru copii / Eu așa cred că e bine. Să nu ne răzvrătim nerăvii pe bătrîni și pe copii / Primilor le datorăm viața, iar secunzi, nu uităm că ei sînt vii / Îndrumați corespondența la copii, chiar cînd sînt mari / Pentru-a ne convinge-n fapte că sînt oameni nu bendari / Lăsați critica să-nvie la școlari de cînd sînt mici / Ea asigură progresul și-n viață și-n servicii / De vom urea ca fiica, fiul să gîndească și să-nvețe a fi tandru / Florile să le-nrădească, fața verde a naturii, inclusiv bradu și leantru”... Școala: „Este far cu mii de faze și miliarde de raze / Dar miraculosul far, are și el calendar / Profesori,

este cazul ca-n servicii, acasă, ori unde-am fi / Să turnăm beton armat / Cu aur și diamant”... În încheierea zguduitorului testament, corespondentul nostru scrie (de data aceasta în proză): „Cred că ar trebui asigurate bazele materiale pentru creații ca: mașini de scris, dactilografe etc. deoarece atunci cînd o idee este scrisă la mașină este cu mult mai bine receptată de organele cu răspundere. Această, atît la orașe cit și la sațe”... Da, e just.

Fănuș NEAGU

MIMI MORĂREȚ — Predeal. Vă plac șlagărele? „Ne-am ales pe cer o stea / Dragostea mea / În nopți țirzii / Ea te așteaptă ca să vii”. Parcă am mai auzit undeva nestemata asta gramaticală cu „te așteaptă ca să vii”. Finalul mi-a smuls o lacrimă curată: „Ai revino să-mi redai liniștea / Vino, vino jear neapris și totuși nestins / Stea divină, ai vino, vino”. Cînd îmi trimeteți și notele? Simt o teribilă dorință să cînt aceste versuri de neuitat.

INA LAB — Arad. Adieri de talent, încate de o teribilă zăpușeală sentimentală. Se detașează Oglinda ta. Necromanție și înduri disperate precum „Dacă există flori carnivore nu știu de ce n-ar fi și flori care să se hrănească cu flori”. Chiar așa, zău, de ce n-ar fi? Mai trimiteți.

D. D. GANDY — Buftea. Aceași obsesie a rapacității vegetale: „Pînă la urmă / Vom fi devorați de flori / Și smulși de adîncuri / Cine știe umbra cărui copac vom fi”. Motivul florii devoratoare are toate șansele să devină într-o bună zi la fel de simpatice, ca vechiul „Nu mai rupeți flori copii”. Și dumnea-voastră mai trimiteți.

R. C. B. — Timișoara. Vizi- bile, foarte vizibile influente neasimilate, frizînd pastșa sau chiar parodia: „Am poa-

te anii ultimului fenix / ce-ars / înainte de-a-implini / cele cinci veacuri sînt ostent și e atîta liniște, încît aud / rîsul îngerilor decolorați / de pe tăbliile patului”. Reveniți.

ION N. PAVELESCU — Brașov. Versuri sentimentale-ironice, în ton minor, nu lipsite însă de oarecare farmec banal: „Oh, zăpadă a copilăriei / te-ai topit ca zahărul / într-o ceașcă de ceai”.

M. BUNESCU — Gura Humorului. Sinceritate se detașează net de celelalte: „Gura peste gură / sărut sculptat în masă a tăcerii / ureche la ureche / vid fără țipăt / ochi alb / ca laptele stors / din sini fără iubire și corbul care strigă / ești orb, ești surd, ești mut, fiindcă nu-ți minți / ochiul, auzul, gura, ochi lingă ochi / auz lingă auz / gură peste gură”. Mai trimiteți.

ONU DOEROMIR — C. Lung-Argeș. D-voastră înșivă ați pronunțat cuvîntul: vetust. Mă mărginesc și eu la acest duos calificativ, dar... permițeti-mi să citez o strofă: „Tu ești ca o floare pururi admirată / Fragedă silfidă, veșnic adulată / Un mînușchi de grații, un mărgăritar / Să-mi acorzi un zîmbet fi-aș părea tilhar”. Sînteți foarte caval.

Cezar BALTAG

avant-
premieră
editorială

ZAHARIA STANCU

„Pașini alese” (vol. 1-2)

„Poeme simple”, „Însemnările și amintirile unui ziarist”, „Secolul omului de jos”, fragmente din „Desculți”, „Dulăii”, „Rădăcinile sînt amare”, „Jocul cu moartea”, „Pădurea nebună”, „Șatra”, „Ce mult te-am iubit”. Prefață de Adriana Mișescu. Colecția Lyceum.

RADU TUDORAN

„Oglinda retrovizoare”

Însemnări de călătorie. Editura M. Eminescu.

DUMITRU STANCU

„Măștițe Christiei”

Versuri. E.P.L.

MANUSCRISELE NEPUBLICATE NU SE RESTITUIE. RUGAM COLABORATORII SĂ NE TRIMITA LUCRARILE DACTILOGRAFIAȚE.

Poezie

Editoriale

Poezie

Abdula, Constantin - Poeme (27), Abdula, Abasia - Chiar miezul limel (50), Alboiu, George - Amurgul zilei a doua...

noiu, Ion - Oglinda paralele; Echilibrul; Deasupra lumii; Umbre de voci; Timp propus...

Final de an literar (1); Pretat la citeva intrebari (2); Cartile anului (3); Amintirea Unirii (4)...

timp ce murea peștele (18); Lee: Va intreba; Am grași, Eva, adica viața; Ger (49); Om, animal...

Rachici, Dimitrie - Poem; Muntele de sare; De sus (3); Darul suprimat; In mii de izvoare...

Babu, Ovidiu - Refacere... (27), Bantaș, Ioana - Psalm de seară; Nici o poartă; Drept pedepșă...

Fehér, Ferenc - Flacăra luminată (37); În românește de Octavian Hođárnău...

Lasslo, Kiraly - Dansuri norvegiene (37); În românește de Octavian Hođárnău, Laurentiu, Dan...

Ziduri; Plinsul (1); Impasse des pénitents; Șopirle (6); Negulescu, Mihai - Riuri (10), Nicolae...

Serb, Ioan - Pan. Iarba nemuririi (22); Șova, Coman - Imn; Zi de ploaie; Efermeridă (11); Marea; Vizen un loc; Tomari; Lină (36); Părinții...

Sumarul revistei LUCEA FĂRUL anul 1969 - de la nr. 1 (4 ianuarie) - la nr. 52 (27 decembrie)

Caracian, Ion - Cinele Moira; Patru țări cu lupi; Jucării cu fiere (37); Caracian, Alexandru - Sătescă (49), Carp, Mihaela - Floarea soarelui...

Hagi, Grigore - Vână; Cei necercetați; Un pas va face; Panet fieri; E un curvint; Ascutitele semne...

Malamen, Iolanda - Pasăre amplă; Spațiu inexistent; De neînținat; Lotus; Ibis (1); Intia; Liniște (12); Eroticele (28); Încredere; Totu; Cuvintul (31); Februarie; Trecut-am sărbătorind...

Pantazi, Valeriu - Om (30); Stare; Logos; Mira (45), Papuc, Ion - Gen proximi; Legătura; Tirziu (27); Căeră și galben; La cost; Sfere rotind; În munți (49), Părdău, Platon - Coastele; Stea; Joc (15), Pascu, Nicolae - Ad libitum; Matinală (50), Păunescu, Adrian - Între bine și rău; Pe cont propriu; Stafia lui Bălcescu; Calul călare; Templul cocti; Dați-ne pace; Între bine și rău; Rîu arș; Baladă de copilărie; În amintirea unui accident; Poet reitoric; În lunga noapte; Astfel și nu altfel;

Tacoi, Cristina - Cu alt nume ochii; Vreodată plingind (11); Mă prefăceam că pling purtind masha Soniei; Turnii; De Antarctida; Oricum, după aceea tot un fel de alergare; Hesperarada (24); Acum, sună liniște; Scurtă baladă; Aș putea fi mai mult; Dar cine? (46), Tarangul, Marin - Zbor; Ca patria în August (30); Odihna ciobanului; Obiectivul (34), Tărlifer, Grete - Și marea (12); Adorajia pămintului (21); Tatomișescu, Păchia Ion - Munte comunist român (19); Odă României; I Orchestra cu fluiere; II Cîntec peste umerii rotunzi ai ciompilei (29); Virsă de țară (34), Tănase, Hristache - Patriei mele (34); Cîndva; Lumină rînită (48); Teclu, Mihai - Viol asupra muzicii; O elegie (28), Teodorescu, Al. O. - Istorie; Epigraf; Răboi moldoveșesc (2); Teodorescu, Virgil - Sosește; Mă-nțore mereu...; Ce arde? (39), Theodorou, Denise - Inevitabil (15), Timotee, Valentin - Dorința (19), Tomozei, Gă. - Caiet de iarnă; Pompei; Pergament; Dintr-un război; Finis Atlantis; Hanul copilor; Verset; Elegia ochilor; Colind; Uciderea cuvintelor; Iubirile; Eden cu cai; Amar; Căleașca insomniilor; Petru Cercei; Chironanție; Dintr-un septembrie; Cînd uit (11); Atlantis - O monografie a adolescenței; Douăzeci iulie 1969; Din Egipt; Atlantis; Grădina Hesperidilor; Nemo; Stan și Bran; Dor de mîrodenii; Alcor; Aldebaran; Altair; Marea Sargassol; Bătrînul cu chibrituri; Voconet; Iada - livada; Călătoriile (30), Tomșa, Ligia - Fluier de os (19).

David, Iulia - Femeia care ride mereu (23), Dăria, Viorel - A doua elegie pentru Ella; Tărlifer (23), Delceanu, Dumitru Vasile - Matamorfoză (15), Dinov, Leonid - Basm (4); Spectacol (10); Genețică; Oaza; Precauție; Tramvaiul 2; Despărțire (25); Poem (41), Dinulescu, Mircea - Timpul pînțirilor; Sat; Colindul rivnit; Ultimul reazem al steii (13); Desen mitologic; Lucrătura vremii (28); Sint tînar; Doamnă...; Sub cerul așteptării; Teamă cu ospă; Pierderea în anotimp; Ultima; Sișif (41); Pe cumpănă; Noi nu știm cui ne vîdam; Cit timp există vîntul; Fugă prin labirint; Fugă în doi; Aproape neant; Timp nevinovat; Vinătoare inversă (46), Doinaș, St. Aug. - Balada vieții interioare; Tirziu; E nevoie; Prețul lumii; Catedrala; Psalm în spirit geometric; Frumusețe și moarte; Noli me tangere; Mîntuire; Heralzii (2); Poem (35), Dragomir, Mihai - Parcul; Istovirea; În lacătele grele; Noaptea și tu; Încă ne iubim; Poem (17), Drăgă-

Ionescu, George - Ca o pinză...; Sub nisip... (5); A patra zonă abisală (7); Triptic I-II-III; Pastel; Descintecul toamnă (48).

vorț; Animalul ridea pină la celălalt capăt; Muntele abătut; Aventură (22); Cîntec (31); Apoteoză (34); Întoarcerea; Focul amăgît; Profesorul (47); Mares, George - Singur (28), Marinescu, Angela - Fîință; Adine; Lanț concret (26); Suav orgoliu; Imn metallic (50), Mazilescu, Virgii - Un om (9), Mălăncioiu, Ileana - Nașterea cerbului; Doarme Ieronim (7); Noaptea aproape albă; Dorința; Apa de pe valea noastră; Săbiile (36), Mărculescu, Sorin - Gunia; Canon (15), Mehri, Boris - Fugă; Mai sus; Sculptură (47), Melinescu, Gabriela - Domnitor draci; Neclari sint ochii; Plăcuta otrăvă; Cerul roșu al grivii; Cris Barnard; Timpul florilor; Vis cu Silvia Kerr; Tu, iartă-ne Maria (9); Mater ahoopiteryx; Esthera; Cavalerul-foc; Soarele în centrul lumii; Numai numerele; Precis o să-mi cumpăr o chitară electrică; El palid; Marele arhipelag; Totul se va găsi în interiorul corăbiei; Oaspetele respiră; În

Cenușă (18); A anton pannă; Proverbe; Într-adin; Popa de treflă; Gîndul bufon; Cuvîntul (38), Păcă Teodor - De-am fi trăit (5), Petrovici, Dușan - Ziua vroom (26); Amiaza continuă; Vinătorea; Lebede (43), Petru, Valeriu - Ai să dai sama Doamnă; Gri (45), Petru, Florian - Dorință. Din căderea frunzelor, Pygmalion; Nostalgie (23); Intr-un anume fel; Poate-aș fi vrut (49), Piliță, Monica - Interior; Nocturnă (10); Ceas de-amurg; Sema (40), Pituș, Gh. - Rîtm; Să fie; Generozitate; Așa; Gust; Sărbătoare; Cîndva; Unu; Revoluționarul (20), Pop, Ion - Voi avea; Marea lacrimă; Paranteze; Poate că; Trecind prin cariere de pîră (1), Popescu, Florentin - Cînd am voit să plec; Scrincoab (4); Dar eu soșesc; Vin nopțile (19), Popescu, Petru - Poem (15), Popovici, Alina - Sterele orbe; Scripete; Venus; Secetă (4), Pricină, Valeriu - Legendă (19).

Tănăse, Cănel - Noapte uitată; Rit păgîn; Avatar (13); Ajunsă aici în plinul vremii (34). Urahe, Damian - Nopți albe pentru zimbruț rău; Urmează patima (12); Deosebire; Urmează patima (19). Văduva, Domnița - Mai poți dori (19), Văntu-Ionescu, Aura - Rapsodie în alb negru; Intuțenecare (11), Vințitchi, Stela - Poeme (43), Vlad, Iulia - Într-o țară fără margini (30), Vlad, Petre M. - Demiurgică (48), Vladimîr, Simion - „A” (21), Voicu, Nicolae - Ochi mei; Trimitere (5); Lumină care se aude; O zi și o noapte (15); Perință larba și femeia; Ferice (24), Vulpe, Marius - Neliniște; Verețita; Cato; Tristețe de toamnă; Nostalgie; Intuiție; Miniaturi; Plini (3); Nemîplînire; Asemenea; La; Gravură medievală; Iubire; Cîntec (43), Vulpsescu, Romulus - Alternativă (27). Zamfir, Vasile - Interior; Apropierea ta; Nemărginire; Neholărire; Peisaj (40); Romanț; Anotimp; Pămint românesc; Meditație II (47); La marginea lumii; Ecou, Seară cu pirăță (50), Zăinescu, A. I. - Al treilea; Punct; Ceas; Somn; Viori tăcînd (5); Recevîm într-un cîmînt de mașini (27); Frumosește schimbări; Pămint de dragoste; Statornici (31); Timp primînt; Innoare; Însingurare (43), Zălinescu, Horia - Elegia a III-a; Elegia a XI-a (25).

Desen de CONSTANTIN POHRIB

FESTIVALUL NAȚIONAL DE TEATRU

Premiile

Nu e puțin lucru pentru un festival de dramaturgie — ca printr-o formulă, două, elegant și înțelept alege — să evalueze marea alegere. De fapt, premiul pentru cel mai bun spectacol cu o piesă originală, contemporană, acordat „Ingerilor triști” de la Tirgu-Mureș poate fi și un semn de politețe în trecut și prea delicat adresat piesei. Și chiar marile premii pentru „spectacolul total” al Chirșiilor, în re-make-ul semnat de T. Mușatescu, reîmpune un text clasic, bine afirmat de vreo o sută de ani încoace. (Doar premiul acordat regizorului și interpretului principal al Absentei nu ne mai poate traduce același delicat și discret semn de politețe față de text).

Alege un spectacol meritoriu, dar nu strălucit, cu girul intimidant al primei scene a fării, a flexiona apoi ușor, dar nu exagerat în fața piesei originale de ultimă oră, iată cum se arată așadar la acest festival, ta alege.

În continuare lista se aza corect, și-am zice, firesc, iile de „onoare” conștineș gii recunoscut al unor maestri du Beligan, Moni Ghelester, lăchișeanu-Sirianu. Marcela

nturile sau „aproape debutu- sint salutate prin premiile unor sa Magda Bordeianu, Sorin r, Radu Borzescu, Anca Ne-Maximilian, Ion Fiscuteanu, r Gheorghie (care poate la vii-festival va ajunge să recite la a bine precum cită.)

emeriile noastre riscă să reproas-fel, prin abuz de enumerare, adf, lista ușor adnotată a pre-r. Dar însăși bogăția evenimen-teatrală din aceste zile ne o-lă această manieră de statis-comentată.

plidă, premiile concursului Am-opinia autorizată a publicului ută de Săptămâna culturală, ne-înstețe că am mai aplaudat în-e se încheie și Iona și Ierta-și Victimele datoriei și Mesterul iole sau Ucișag fără simbric.

lectică, dar sigură în alegere, ca e mandatară a „hidrei cu 300 de ete”, Amfora ne anunță că pre-și și smirna dar și oțetul. Și pre-iză atunci, ex aquo, poezia prin-a și satira acidă prin Travesti.

Prin premiile sale revista Teatrul aduce, dacă nu vocea zeilor, cel fin pe cea a specialiștilor. Și diag-nticul, e, de astă dată, mai concis r mai precis: D. R. Popescu, Crin odorescu, Radu Penculescu, Geor-Constantin, Emil Botta, Leopold-na Bălănuță și Silvia Ghelan.

Mirela NEDELCU

PREMIILE REVISTEI „TEATRUL”
In ziua de 22 decembrie s-a în-runit juriul format din: Margareta Bărbuță, Radu Beligan, Matei Călinescu, Mihnea Gheorghiu, George Ivașcu, Virgil Teodorescu și Radu Popescu — președinte, și a decernat, prin vot secret Premiile revistei „Teatrul” pe anul 1969, următorilor:

Premiul de dramaturgie: D. R. Popescu pentru piesa „Acești ingeri triști”.

Premiul pentru interpretare feminină: Leopoldina Bălănuță, Silvia Ghelan.

Premiul pentru interpretare masculină: Emil Botta, George Constantin.

Premiul de regie: Radu Penculescu, Crin Teodorescu.

Romanul și politica

Printr-o fortuită asociație de idei mi-am amintit de răspunsul aparent paradoxal al lui Gide — Helas Hugo! — la o anchetă în care atît de particularul autor al Amoralistului era întrebă cine rămîne, după părerea lui, cel mai mare poet francez.

(Mare, desigur nu în sensul ierarhic, o cultură serioasă, stratificată, trecută de fazele adolescenței ale autoincintării fiind scutită de mentalitatea de premiant, poate tocmai pentru dealungul secolelor a avut atîția „premiți”, sau de piramidă valorică de tip militar, cea mai exactă de altfel, în care gradele sint grade, evidente, purtate cu naturaleză și fără complexe pe umăr sau la gulerul uniformei: ci mare în sensul de complet, de proteic, de disponibil filozofic și estetic, de capacitatea unui creator de-a voi să fie receptacolul refractant al tendințelor vizibile și mai puțin vizibile ale epocii).

Nesolicitat decît de unele întrebări personale, mutînd chestiunea în domeniul romanului, aș încerca o pașă fă-țișă, răspunzînd — Helas Balzac!

Dezarmînd prin masivitate și prin sublimă aplicație monomană lectorul nervos al timpurilor noastre nervoase, sistemul defensiv al individului care se închide în sine și caută să se inventeze pe sine, probabil din incapacitate sau din spaima de-a nu putea răspunde plenar și personal solicitărilor multiple și contradictorii care-i asaltează unitatea, opera burduhănosului dandy legitimist se desoapere îndrăznețului care încearcă s-o descopere, de-o surprinzătoare modernitate.

Celebrele „descrieri” care au torturat atîtea generații școlare și universitare, distilează o riletică pe care o intuiesc programatică cu nimic mai prejos sau mai desueta estetic vorbind, de trouvaile-urile lui roman în care realismul este împins la ultima lui limită, dincolo de care surîde selenar spectrul aseptic al sterilității. Datele exterioare ale universului se proiectează asupra elementelor care alcătuiesc fauna balzaciană, dar nu odată sint și o proiecție a ei și nu odată numai prejudecata — față întunecată a gloriei — ne oprește să-i recunoaștem noutatea surprinzătoare. Dar dincolo de asta și dincolo de naivitatea prezențelor demurgică (poate latura cea mai fermecătoare a balzacianismului și mai erotică) mi se pare că modernitatea acestei opere e dată de capacitatea niciodată dezmințită de-a crea un univers propriu, cu legile lui, mai puțin o „concurăță a stării civile”, cum s-a spus de atîtea ori, ci o nouă stare civilă, o realitate închisă și în același timp o epopee a devenirii umane. Burghize, desigur, deși se voia aristocratică, fără perspective profetice, cum îi reproșau într-o perioadă nu tocmai îndepărtată unii „exegezi” ad-hoc, supărați că autorul n-a putut și n-a vrut (sic!) să vadă noul care... etc. etc. (deși, cum s-ar putea demonstra domnul de Balzac a intuit și așa ceva, dar cu mijloacele artei sale. În orice caz o lume în care posesiunea devine sursă și obiect al puterii, fericiții, nefericiții, din ghiara rece a căreia nu poate scăpa nici clipa morții, a marii singurătăți).

Fără a avea naivitatea idilică de-a crede că relația ban-posesiune-putere a încetat să joace în epoca noastră rolul ei „demonic”, chiar în țări în care posesiunea materială nu mai conferă avantajele primordiale în societate, cred că asistăm la o mutație profundă, determinată în mod esențial de existența revoluțiilor sociale, victorioase sau înfrînte, științifice sau arhice, și că aria principală în care marile pasiuni

omenești, acelea care depășesc destinul curent al individului, se manifestă într-o plinătate uneori înălțătoare, exemplară, eroică, alteori terifiantă, este alta.

Și pentru că sintem în anul bicentenarului napoleonian (și cum corsicanul n-a fost numai un strateg de geniu, un dictator dintre cei mai desăvîrșiți și un fascinant aventurier ci și un vizionar realist, cu intuiții fulgerătoare și percutante) aserțiunea lui iritată „Nu-mi vorbiți de destin. Politica e destinul modern”, mi se pare foarte aproape de adevăr, în orice caz de esență lui.

Politica — aceea pe care oamenii o fac conștient, care devine o profesiune rentabilă, care-și naște și selectează tehnicieni și martirii, eroii și sfinții, în funcție de care se reciclează noțiunile de bine și de rău, se creează o știință dar și o hagiografie; politica folosită ca un instrument al devenirii, al perfecționării sociale — dar și politica pe care oamenii o suportă în atîtea părți ale lumii, ca pe o fatalitate neînțeleasă și amenințătoare, își pune tot mai mult amprenta pe relațiile dintre indivizi, pe sentimente, devine un catalizator al pasiunilor, al speranțelor și dezamăgirilor.

În același timp este la o primă vedere destul de ciudat că în afară de cîteva excepții temerare și uneori strălucite (Malraux) dar fără o operă de amploare, densitate, inextricabilitatea relațiilor ca aceea balzaciană, romanul contemporan se are apropie decît tangențial și timid de această nouă formă pe care o îmbracă destinul.

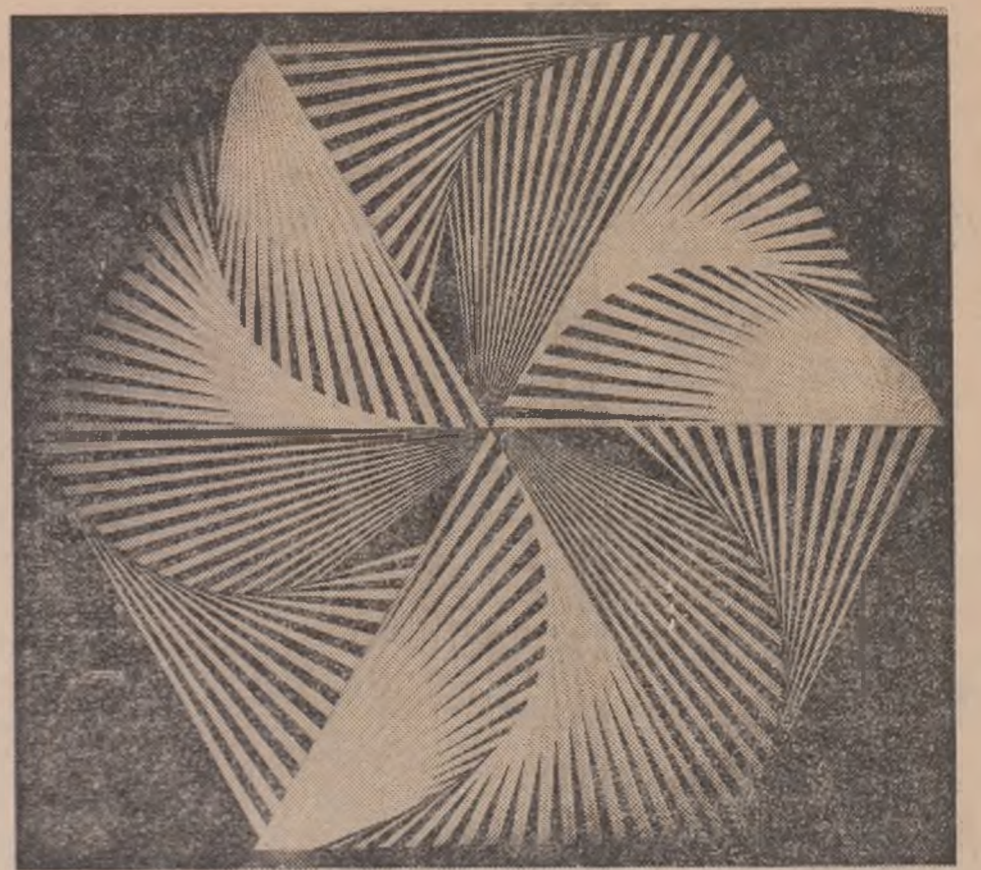
Dacă admitem ideea că o operă de artă răspunde pînă la urmă într-un fel necesităților de cunoaștere a celor cărora li se adresează, nu cred că e nevoie de demonstrat că dorința oamenilor de-a cunoaște propria lor istorie și altfel decît prin ocularul experienței lor individuale este imensă. Reconstituirea complexă a unei istorii recente în care cei care i-au supraviețuit încearcă să se regăsească cu sentimentul de aspră fraternitate care se ivește în urma cataclismelor, explică apariția milioaneilor de tomuri de memorii, de sinteze și analize, sau de simple dezvăluiri de secrete de culise și a succesului lor, care concurează, ficțiunea pură, de atîtea ori săracă, neputincioasă, limitată și autarhică.

În această competiție, sau cel puțin în faza ei actuală mi se pare că romanul modern nu și-a găsit nici suflul și nici forma. Desigur nu poate fi vorba de acel mod simplici de-a aborda litera modernă înfășurată a destinului, așa cum s-a crezut într-o vreme că e posibil și că facilita ilusturare cu prezongii manicheiste a unor date unanim cunoscute și unanim acceptate, cel puțin pentru o etapă ar fi suficiente pentru a conferi romanului noutatea spre care aspiră. (Cu atît mai mult cu cît s-a văzut mai apoi că unele date unanim cunoscute și unanim acceptate ca atare s-au transformat în mod explosiv și tot politic! în date unanim necunoscute și unanim neacceptate.)

Poate asistăm la unul dintre cele mai stupefianțe paradoxuri ale unui secol nu lipsit de ele: în jurul faptelor încăpătinate se desfășoară o complexă polemică și în care istoria se rescrie cu o rapiditate deconcertantă, iar bătălia pentru stabilirea dacă un eveniment a avut loc sau nu e tot atît de acută nu mai aprind decît lupta în jurul semnificației

Titus POPOVICI

(Continuare în pag. 6)

Compoziție de ZAMFIR NAPOLEON

Amintirea lui

NICOLAE LABIȘ

Pe Nicolae Labiș l-am cunoscut într-o conjunctură quasi-profesională: i-am cerut o fișă biografică pentru un „mic tratat” de istorie a poeziei și mi-a promis cu căndoaare „materialul”. Dar a doua zi, la întîlnire, mi-a înmînat la întîlnire manuscrisul unui poem cu titlul „Contemplație”. Poate mai mult decît pentru a-mi oferi un poem, dar pentru a-mi preciza că e singura fișă biografică pe care mi-o poate da. Și-n înscrierea de toamnă, lîngă chihlimbarul unor pahare de Cotnari, Labiș mi-a citit vreo zece „fișe biografice” dintr-un carnet plin de însemnări cu creionul.

Ca viziune poetică, în înțelesul elementar al stării de poezie, versurile nu sint altceva decît „fișe personale”. Poate mai mult decît pentru alții fiecare poem, cu biografia lui, cu toată laborația lui temperamentală, grefată pe imagini de care nu te poți scăpa ușor, la Nicolae Labiș poemul era o comunicare cu viața, cu oamenii, la modul unei sincerități absolute.

L-am cunoscut tîrziu, după ce publicase multe versuri; în seara aceea avea în mîna un volum în mîinatură (din punct de vedere al formatului) pe care mi l-a oferit însoțit de un badinaj din rechizița boemilor. Și totuși Labiș nu debutase atunci. Un embrionar debut al poetului mi-a fost comunicat de prof. Simion Vîrzarul care fiind membru al unei comisii republicane, la un concurs literar, a descoperit o lucrare — cea mai bună pe țară — semnată de „elevul Labiș Nicolae din Fălcișeni”. Impresiona în lucrare un „dialog mental cu Maïkkovski. Era prin 1949.

Pentru a dovedi că Labiș concepea poezia ca pe o comunicare vibrantă, la temperatura stării lirice pe care o consuma, voi dezvălui biografia poemei „Contemplație” cu care am luat contact din sursa cea mai autentică: autorul ei. Se pare că poezia îi plăcea mai mult decît altele, era și mai proaspătă ca geneza. Poetul o scrisese ca un dicteu direct al euforiei lirice chiar în ziua vizitei la Cotnari. Imaginile toamnei l-au obsedat ca niște muzici de care nu putea scăpa, alambicate prin ar-

hitectura difuză a podgoriei, complicate cu euristică mecanică a roșilor trenului. Dar, își exprima umirea poetul, toate obsesiile se luminează, actual grafic eliminase cefurile temperamentale ale genezei și poezia părea acum grațioasă pe o foaie de cristal. Labiș nu scria poeme de cabinet, cu programări lucide, cu intenționalități programatice, la rece, cu dicționarii de rime cum își mărturisese unii confracți meșterșugul. Dar nici nu scria numai cu răfuitirea temperamentală, condus de un daimonism platonice. Controlul lucid venea după ce poetul mulase formele esențiale ale poemului sub imperiul inspirației: gîndea în imagini.

Mărturisirea lui Labiș făcută la puține zile după ce scrisese poemul este edificatoare pentru întreaga sa operă: de la un cap la altul, poezia sa este o participare directă, de o sinceritate nemijlocită; la viață. Fie în elamul politic, fie în căndoaare unui cîntec de dragoste, Labiș vorbea cu aceeași inimă plină.

Fără să fac o imagine forțată, poezia lui Labiș îmi dă impresia unei manufacturi inefabile în care săbăntia naturii (a lucrurilor) se îmblinzește iar liniștea vieții se înăspere revoluționar ca să curgă pe tiparele inimii poetului.

Tot atunci am aflat că poetul cită cu lăcomie cărți de poezie fără să-i fie teamă că se denaturează, fără să-i fie frică de influențe. Era totuși un refractar al ordinii scolastice, al osificării ideilor și afeclor. Nu-i plăceau șaturile ca maneră mic-burgheză și-i sfida pe „pedagogii” de acest gen. Deși a mers intențional pe linia marii poezii, cu amplitudii de orchestră și amplitudii de păduri și-a canalizat sinceritatea numai prin prizma discreției.

Un alt caracter al poeziei sale e modul direct apelativ prin care poetul se pune în contact cu lumea, imperativ, aproape în toate poemele la persoana II; așa discută cu Marx, cu părinții, cu iubita, cu Arthur Rimbaud sau cu Francois Villon. Nimic descriptiv, nicio pagină dulceagă; descripțiile au tonalitatea baladei iar notațiile intime se ridică imagic la linia vieții.

Inițial romantic, Labiș își filtrează romantismul prin prisma cugețării lirice sau cum a fost caracterizat, atît de expresiv, e un poet al „entuziasmului candori lucide”.

Înțelegerea cu Labiș, atunci în toamna lui 1956, cu două luni și ceva înainte de moarte, mi-a prilejuit confidența pe care-am relatat-o linear, aproape stenografic. Am înțeles această informație de laborator poetic mai ales după ce am meditat pe paginile tipărite postum. Atunci mi-am dat seama că entuziasmul lui Labiș pentru realizările socialismului în țara noastră sau dragostea pentru Partid, erau componente ale sufletului său. Labiș nu era un poet spectator pe care-l impresionau „faptele” ci un poet care era integrat biologic și spiritual în ele. Labiș trăia totul la modul liric, pulsul poetului coincidea cu pulsul vieții sociale iar boema lui era autentică.

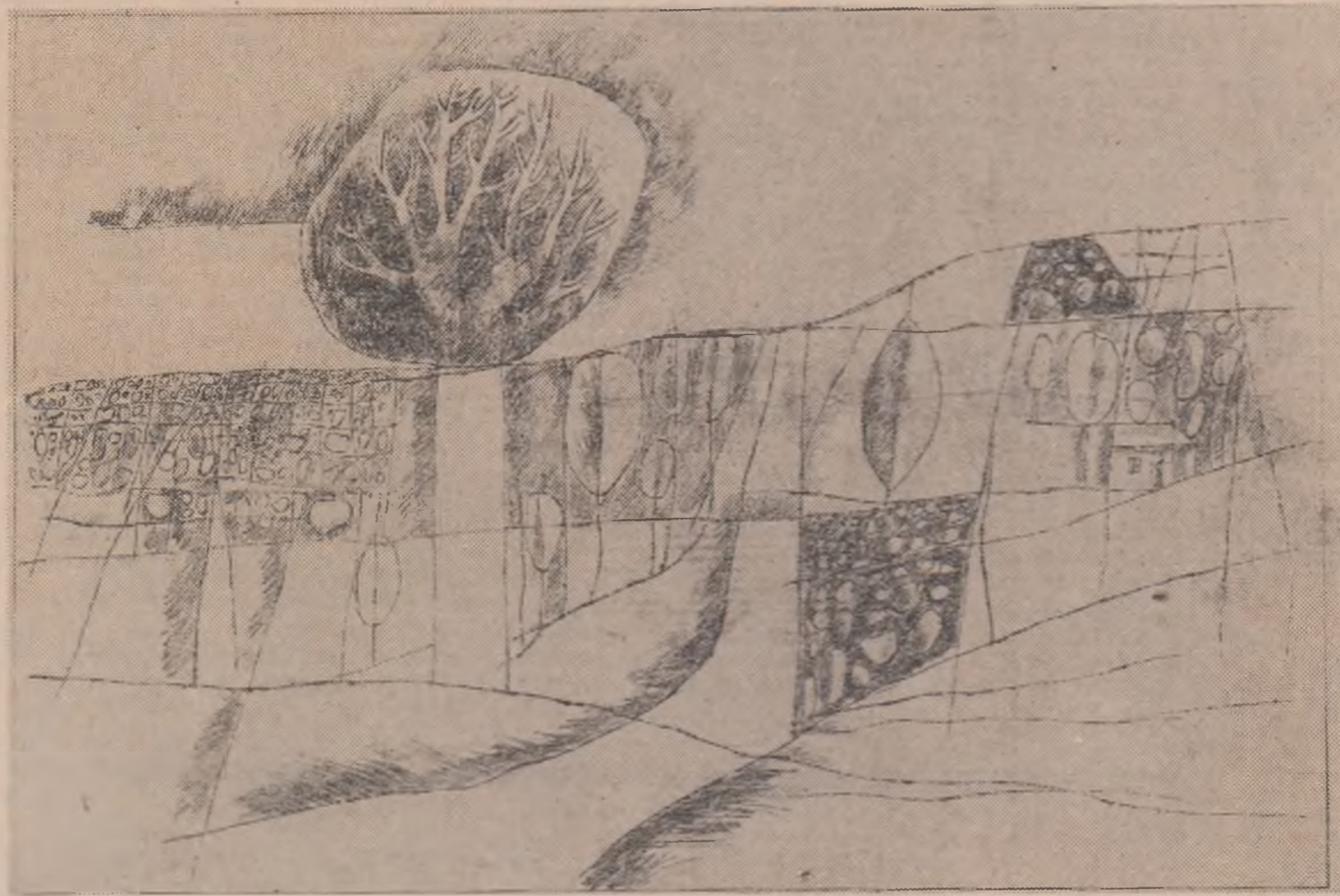
Meditația lui Labiș e caldă, discursul poetului e compus din imagini, „contemplația” lumii e în fond o formă a lucidității, iar poezia o consemnare care păstrează toate amprentele genezei, nealterate de contactul cu logica actualui grafic.

Grafierea poemelor este la N. Labiș nu o cenzură logică, prin care potrivit unui posibil tratat de estetică poetul toarnă materialul genetic încandescent în forma versurilor, ci o stare proprie prin care sonorile și culorile se cristalizează. Intenționează a fixa ideea că Nicolae Labiș, poet cugețator, la nivelul celor mai înaintate idei ale vremii noastre, abstractiza plastic; fără să facem un paradox precizăm că imaginea nu e la el altceva decît haîna ideii.

Umirea pe care poetul o arăta după grafierea poemei Contemplație era tocmai acest drum al cristalizării poeziei; drumul parcurs de levele inspirației spre formele plastice ale poemei, un dualism pe care poezia sa îl consemnează ca o zbatere între „oboseala cămii și-a gîndirii”.

Un entuziast „nărvit lacom la idei” meru contemporan cu lumea noastră, Labiș va rămîne nu numai „o amintire frumoasă”, așa cum se vrea în ultimul său poem (10 dec. 1956), ci un simbol viu al poetului luptător în care lupta și poezia se contopesc.

Emil MANU

Litografie de VASILE CELMARE

SCRIITORII ROMÂNII

evocați de poetul ROBERT GOFFIN — președintele P. E. N.-Clubului belgian

Mă rugați să vă vorbesc despre românii pe care i-am cunoscut. Trebuie să remarc, mai întii de toate, că — după opinia mea — România a participat într-o mare măsură la „exprimarea” literaturii franceze. Din păcate, n-am avut prilejul s-o cunosc personal pe marea poetă Anna de Noailles, care era o brîncovenă și care era originară din România, lucru despre care, de altfel a și vorbit chiar ea. Dar există o altă persoană, pe care-o cunosc foarte bine, și anume, prințesa Bibescu, scriitoarea care-a fost aleasă în Academia belgiană și căreia, așadar, îi sunt coleg. Ne vedem cu multă regularitate la ședințele academiei și, prin urmare, am schimbat și schimbăm idei, conversăm adeseori. Știu că nutrește pentru România o mare afecțiune: mi-a vorbit amănunțit, de altfel, despre România, despre peisajele ei, pe care le-am văzut și eu, cînd am vizitat-o pentru prima oară, acum trei ani, mi-a vorbit despre București și despre împrejurimile lui, despre oameni.

Acum cred că trebuie să evoc numaidecît marea umbră dispărută a lui Panait Istrati. El cîntoseam, bine-nțeleș, pe Istrati, pentru că-i cîntoseam primele cărți, și-mi dădeam seama de locul important pe care-l ocupă în literatura franceză. Într-o bună zi, am fost invitat să iau cuvîntul, împreună cu marea as al baroului, a-vocatul Henry Torrès și cu Panait Istrati la o adunare care avea loc la Bruxelles, în sala „Uniunii coloniale”. Adunarea își propusese ca scop să încerce organizarea unei acțiuni împotriva pogromurilor. După ce-a vorbit Henry Torrès, care-a vizitat și el România acelei epoci, s-a dat cuvîntul lui Panait Istrati. Se și simțea că Panait Istrati era puțin obosit, era cam bolnav. Mi-l aduc aminte ca pe un om înalt, slab, care părea uzat de muncă — ne-a povestit că, înaintea de-a ajunge scriitor, a fost muncitor, hamal mi se pare. Era un suflet generos, era un mîrînimos, a declarat că venise „să predice împotriva acestei josișnicii — josișnicia pogromurilor”.

În calitate de me de poet, am fost foarte apropiat, am avut legături strîns, cu grupul supra-realist. Am fost bun prieten cu Paul Eluard, am fost foarte bun prieten cu André Breton — dar nu mai sunt, pentru că este un om tare dificil

Robert Goffin (născut în 1898, la Ohain, în apropierea cîmpiei de la Waterloo), poet, romancier, dramaturg și eselist, celebritate a baroului belgian, este una dintre cele mai interesante figuri ale culturii contemporane, unul dintre artiștii militanți, animator și participat la principalele mișcări intelectuale ale secolului nostru.

L-am cunoscut cu ocazia sărbătoririi centenarului Coșbuc (1966). L-am revăzut apoi în 1967 în Belgia, pe malul lacului Genval, la Overijse, în Flandra. În octombrie, ne-am reîntîlnit la Paris, în casa vechiului și statornicului său prieten, poetul și romancierul Yves Gandon. Am profitat de prilej și, între rafturile înșesate de cărți ale odăii de lucru, am realizat pe bandă de magnetofon înregistrarea pe care o transcriu mai jos: impresii și amintiri acestui blînd uriaș fermecător „unul dintre cei trei mari poeți francofoni în viață”, cum este considerat, în unanimitate, de criticii și de istoricii literari contemporani.

Romulus VULPESCU

— am fost prieten cu Aragon. Frecventam cercurile suprarealiste tocmai în perioada în care membrii se-nîlineau la „Certa”, o cafenea din pasajul Operei, care nu mai există astăzi. Nici cafeneaua, nici pasajul. Patronul era din Liège. Aici am participat la întîlnirile suprarealistilor, aici l-am cunoscut pe Aragon, aici l-am cunoscut pe Tristan Tzara, un scriitor român important, care a dat naștere, de altfel, mișcării dadaiste. Începînd din acel moment, de cînd l-am cunoscut la „Certa”, am urmărit cariera lui Tristan Tzara, l-am întîlnit de nenumărate ori, și una dintre amintirile mele cele mai limpez este asta: la unul dintre Congresele P.E.N. Clubului, congres care avea loc la Praga, în 1938, Tzara stătea lîngă mine. Mai am și-acuma fotografia în care ne aflăm alături și pe care mi-a dat o dedicație. Tzara era cu grupul scriitorilor francezi, eu — cu belgienii. Am stat de vorbă mult, am făcut împreună cîteva excursii. Am călătorit cu trenul, pe urmă cu autobusul, în sudul țării, în Slovacia, și am conversat o zi sau două cu el despre poezie. Ba chiar, la un moment dat, am fost martorul creației unuia dintre poemele lui. Treceam de-a lungul Viltavei, pe lîngă o holdă, și asta ne-a dat o idee. Am rostuit un prim vers, iar el a continuat poemul. Pe urmă, ne-am întors din Slovacia și am asistat amîndoi la Praga, la o serbare a socolilor.

După Tzara, vreau să vă spun cum l-am cunoscut pe Ilarie Voronca. La Bruxelles era un grup care edita „Le Journal des Poètes”. Prin 1937—38, organizam dineuri alternative: unul la Paris, următorul la Bruxelles. Cu prilejul unui dineu la Paris, i-am întîlnit pe Voronca și pe soția lui. Am stat mult de vorbă cu el. Țin minte că mi-a oferit una dintre cărțile lui în franțuzește, o carte în care e vorba despre fructe, despre legume — nu mai țin minte titlul — și pe care mi-a scris o dedicație. Pe urmă, la o întîlnire ulterioară, un dineu la Bruxelles, Ilarie Voronca a venit împreună cu soția lui, și i-am invitat la un dejun la mine, în strada Bosquet, la numărul 62, unde locuim pe atunci. Impresună cu soția mea, Suzanne. Mai erau invitați la mine, pe lîngă soții Voronca, poetul Yvan Goll (autorul trist și tandru — 1889—1950: Mitul stîncii găurite, Ioan-fără-țară; R.V.), tot cu soția, și un sculptor celebru, care mal trăiește încă, Zadkin. După ce-am mîncat, i-am luat în mașina mea pe Goll și pe Voronca și ne-am dus să vedem la Charleville locul unde se născuse Rimbaud. Eram, și sunt, un fervent rimbaldian. În vremea aia pregăteam o carte — cred că și scrisesem prima mea lucrare despre Rimbaud, Pe urmele lui Arthur Rimbaud.

(Paris, octombrie 1969)

fluturile de iarnă

Dacă stai cu fața lipită de parter de jos a geamului și te uiți dincolo de sticlă așa încât ochiul să nu-ți cuprindă decât pervazul ai să poți înțelege. Deși e noapte, privirea va ocoli întâi lumina luminării dintr-un geamuri. Apoi, după un timp de acomodare, n-o să-ți fie greu să ghicești, înzăpezit, micul aeroport de pe pervaz. Pe zăpada răcolită violent au rămas pretutindeni indicatoare cu gămbăle, polen înghețat pe cristale mici de gheață, piciorușe firave puternic înțeleștate în pistă. În mijloc, acolo unde pînă acum citeva ore odăhnea fuselajul micului meu avion, persistă două aripi mari întinse pe zăpadă și prînse bine cu ace. Peste albul stăruitor al zăpezii razele luminării izbucnesc aici în jocul de culori; ochi de pînă acum vii, acum stinși, arzînd nestatoric pe aripile răstignite. Intre ele cornul fluturului. Tot ce a mai rămas din corpul pe care o vrăbie l-a rupt și l-a înghițit înainte ca eu să revin acasă. Capul mic străbătut cu un ac mai lung, își trimite în față ostenele, hiperbole înghețate tinzînd asimptotic la infinit.

La început fluturile mele nu fuseseră decît o gogoșă mare, alungită, de forma unei alune americane pînă în mai închisă la culoare. O găsisem acum citeva luni într-o frunză vîd strîngeam frunziș să îngrop ochinii de iarnă.

Cu citeva seri în urmă, cînd eram gata să adorm, un zbrînit puternic de aripi m-a făcut să sar din pat și să aprind repede lumina. Eram foarte zăpăcit. Auzeam un corp care se lovește de un perete și se zbate. M-am repezit și am deschis geamul. Dar de-aia n-a intrat decît frigul. Și eu stăteam încordat de frig, și de așteptare, să aud corpul acela care vroia să zboare, cum trece spre mine fără să se mai lovească de nimic. Dar zgomotul venea din altă parte și atunci fără să știu cum, m-am pomenit deschizînd cheia de la sertarul cu surprize de iarnă. Am tras sertarul. În cutia cu globuri, am putut să văd în mijlocul dezordinii gogoșoa mea aurită cum se deșirase, iar în clipa următoare din fundul sertarului a fișnit un fluture mare. S-a rotit de două ori prin cameră, apoi a ieșit spre noaptea înghețată. Geamurile mele deschise nu l-au putut opri iar ochii mei uimiți, au lăsat să treacă prin ei pînă departe în mine zborul de noapte al singurului fluture de decembrie pe care l-am văzut vreodată.

M-am pus în grabă haina, am lăsat lanterna din vestibul și am pornit prin grădina să-l caut. L-am găsit tîrziu înțepenit în zăpadă. Praful alb ce se grăbise să-l pudreze, îi adăduse un polen nou de care l-am curățat cu mare teamă. L-am adus în casă. M-am gîndit să-l pun alături de gogoșoa lui între globuri. Am găsit însă sertarul înțuiat și fără cheie. Atunci am înțeles că locul fluturului era afară în

noaptea de iarnă care-ți primește. Și pentru că începusem să-l iubesc, l-am răstignit afară, lîngă geam, pe pervazul ferestrei. De atunci cu aripile bine întinse, gata de un alt zbor, fluturile mele și cu mine am transformat fereastra într-un zid care pentru prima dată a devenit cu adevărat transparent.

Cheia n-am mai găsit-o. O pierdusem desigur luînd-o cu mine fără să bag de seamă în noaptea aceea. M-am gîndit că sertarul pe rîmănele încuiat și n-am să pot face nimic de acum încolo. Dar asta nu m-a înfrînat. Am hotărît să potolesc această noapte cu fixarea mea. Spre surpriză însă de ce a pleca de-acasă am înțeles că o primă furtună. Pe micul aeroport, curenții circulanți strîmțorîți în jurul zăpezii, ostentativ încuiat unde rășonate de vîntul rece sîmțeau în vîntul părean fremătînd de spornice înghetate, chemări centrale, paradoxuri meteorologice.

Cînd m-am întors am găsit aeroportul acoperit în zăpezile oracifite ale gogoșoșii mea zbrînită m-au făcut să înțeleg că de data asta fluturile mele au murit cu adevărat. Și ca în orice noapte de acum, și ca în orice loc care se cere luminat am aprins o lumbară. Am scris.

Aș fi vrut să scriu la lumina unei pom de iarnă, să-l văd cu firul electric din bec în bec, de-a lungul lacrimilor artificiale ale luminărilor de sticlă. Acolo, ascuns între globuri, să mă oglindesc deformat de sfericitatea lor, veșnic imagine bipedă căfărată în împărăția oglinzilor strîmbe. Reflezele metalice știu, se vor totci zadarnic să mă pătrundă. Nu vor reuși decît să mă îmbăieze. Refractor la realizare, nu văd globul cel mare decît în virf, ascensiune și dorință ratată, ratată cu scop, poate doar amînată. De sus, refuzat de echilibrul voi cădea de-a lungul firului, din luminare în luminare, rostogolindu-mă printre globuri, din nou în împărăția oglinzilor strîmbe. Grimase și cioburi mă vor modela, impresurîndu-mă mai mult ca o epidermă, pedepsindu-mă cu un șelchet nou. Totul va fi un mîlaj. Mă voi recunoaște în el odată rămas pe dinafară. Oricum știu că nu-l voi arunca pentru că înăuntru e cheia, singura cu care aș putea să deschid, să scot din temniță soarele și luna. Cînd voi fi mai tare ca roca, fără să mă transform în buzăgan, am să-o sfarm pentru a-i fura cheia. De abia cu ea în mînă am să-mi dau seama că totul a fost o poveste, că o avusesem totdeauna în mînă, dar nu am știut să o simt. O clipă copleșit, n-am să pot face nimic, nici măcar să mă uit la cheie, multumindu-mă să o string tare în mînă, fără să-mi pese de durere. Atîta va fi fericitate. Pe urmă, amintindu-mi că sint chemat să slobod soarele și luna voi pleca să-o fac, conștient că în palmă mi-a rămas tatuajul cheii.

TRAIAN IANCU Republică iubită

Jertfiră mulți o inimă amară, Dar mai curată, ca un cîmp de flori, Conștiința lor în tine le-a fost clară; Că-n drumul tău cel drept, nu poți să mori!...

Și a venit, la timp, un schimb, firește, Tu steagul sus să-l porți, mai strălucit; Că-i sfînt-n el credința ta și creștea, Idealul pentru care te-ai jertfiră!...

Podoaba mea și timpul meu de aur, Și frumusețea dorului aprins... Chiar de mai plîng eu tot rămin un taur Că-n luptă pentru tine, am învins!...

Căci nu doar mie mă gîndesc să-mi fie, Izvorul și pămîntul tău, un leac, Ci la urmași mei, tu, Românie, Să te fi scul și țară, din veac în veac!...

Atunci, oi ști, că la opus de soare, N-am fost un licurici, științea-zbor, Ci stelei tale-n veac nemuritoare, Al strălucirii ei prevestitor!...

VASILE ZAMFIR Tărm

Se-nțorc la țarm talazuri, sferice, Și se revărsă buciurînd în larg, Se ogîndește ceru-nțreg, feeric, Cu stelele în floare, la catarg.

Aici e lutul sfînt al țării mele, Și cite prin milenii se-mpîlnesc; Stau munții, credincioase sentinelle, Acestui plai cu suflet românesc.

Izvor clocotitor de tinerețe, Și fapte mari care-au hrănit istorii, — Ascultă! vin hatmanii la ospețe, Și Mircea-Vodă încercat de glorie.

Cum stau pe țarm, sub stele-mărgărite, Eu însumi par, întruchipat în veac, Stejar cu lance, arcuiri sau cujite, Stîlp de hotar din Evul Geta-Dac.

Cu ochii grei de timp cronicăresc, Mă duc prin veac cu gîndul înainte, Și văd cum trece neamul românesc, Spre viitor, ca un torent fierbinte.

În noaptea asta

Învălmășit în focul nestins al fericii, Mă vei uita, cum toate se uită și se șterg — Numai himera, care mă-ndeamnă să alerg

Cînd zările își culcă pe lume trandafirii, Mai stă de veghe dreaptă, în albul ei fotoniu

Și strasnică-i chemare în mine o aud, Cum se răștrînge tainic ecou necunoscut, Îmbălsămîndu-mi toată ființa cu orgoliu.

Închide-mi ochii, lată, vin lungile omături... Poeme de iubire putea-voi să-ți mai scriu? Zădărnîcînd cu slova plătirea spre țirziu, Cînd biruită clipa va trece pe delături.

Cum să-ți întimpin ora sosirii? Poate măi cunoști vrea-o buruiană să-mi vindacă tracrutul? Să nu mai știu de seara, cînd eu, argonautul M-am imbarcat spre țărîmul pe care privegheai.

noaptea depărtărilor

ANDREI GOREA

În noaptea văzută o lumină. Eram liber în sfîrșit. Porniseră fără țel pe drumul ca de vis, o bandă lungă și mare, violetă.

— Dacă ai rădica drumul, l-ai lăsfura pe mine iar apoi i l-ai lega pe frunte, ea ar fi și mai frumoasă! — Respirînd adînc, aveau țel trei simțămîntul marilor desocoperiri.

— Dar dacă l-am rădica, l-am prinde de un capăt și l-am rotî în vînt? — Dacă l-am rădica și l-am rotî în vînt s-ar lăsa furcuroși.

— De-ar fi durată! — N-aș vrea furtună. — O vreau pe ea. — De ce, Tedi? — Si Andi l-a privit în ochi, adînc. Apoi a rîs: — Ești un nașel! A gî și Tedi!

— Oii! — Nici n-ai putea să spun ce e, a rîs și Bono strîngînd tare din dinți. — Bono, și mai departe.

Singur, pe gîngălia frumuseții, poate în dreptul frunții, și ochilor, și alților sau poate-n dreptul înălțămîntului ei din țări, mergeau fără de țel, zîmbînd din cînd în cînd.

— Ce-ar fi să ne opriți? — Au plecat drumul și au roborit în șanț; s-au așezat în țărniță și au privit înăuntru.

Pe o noapte, zgomotul cîntecului se auzea de mult. A apărut apoi o licărire, un felinar și mult după aceea încet, încet, cîntecul se-audă în întuneric. Un cîntec cu frîc-o mîlă și o față spernată în cîntec, blond.

Doar Biondi, cînd vîntul noptii îi acoperă și fața și brațele goale, colorate de întuneric, numai pînă îl luasepe țărniță.

Privesc nemiscat și vîntul. — Aș vrea să o iubesc, șoptește Tedi. — Aș vrea să mă iubesc. — Eu o iubesc deja, le spune Bono.

Fata privește cu ochii ei mari de întuneric, iar vîntul îi flutură părul. Cîntecul fuseseră tăcut și pipă sau țigara lui țigăreț țare și țigăreț țare. Apoi, cînd tutunul a surs, cîntecul pornește din nou; nu se aude zgomotul respirării, nici scrișul lemnelor sau sfîșierul biciclist. Vîntul parcă țare din cînd în cînd.

Acuma vor să plece, să meargă-n spatele căruțel, în urma fetelor, mult timp. Și o pornesc, o pornesc în virtutea peintelăgerii, a dorinței și a frumuseții.

Cînd deopotrivă dispărea deodată în spațiile unei colone, așezată țop țop cu țigăre, să nu-ți piardă. Dar drumul e întins și gol. Lipsit deodată de orice frumusețe. Se vede doar departe, pe cîmpie, o casă, cu două ferestre luminate.

Coborîră în în șanț, merg pe pămîntul țare cu țigăre țare, șanț și se opresc după un timp în fața casei. E o clădire fără etaj, destul de-naltă, cu-sonnerie de țigă, destul de mare, cu ferestre chiar foarte largi și multe. Nu o împrejmuiesc nici gard, nici poartă, nici fier, e complet neapărată.

Spre înfîntul cîmpiei e o ușă deschisă peste care atîrnă niște perdele doar, din stofă groasă, și-mfiorată. Printre perdele răzbesc dire de lumină.

Cu-n fel de teamă pășesc peste pragul înalt și pătrund înăuntru. E-o încăpere luxoasă, mobilată superficial dar elegant și îi se pare caraghioasă cîmpie și drumul vinețiu și țigăre scurtă, rară.

Zîmbesc cu toții larg; sint veseli și ar vrea să sară. — La urma urmei, zice Andi, e nemaipomenit! Abilită strigă apoi și Tedi îi răspunde.

— Agamemnon! — Dacă-ri fi mulți s-ar lua de umeri și-ar învîrți un dans.

În fața lor, înalt, c-o siluetă malestoasă, întors cu spatele spre ei, e un fotoliu vîșiniu. Bono s-a apropiat de fotoliu, privește-o clipă înapoi cu mare veselie și vrea să se așeze. Dar sare înainte și se oclăseș. Fața lui prelungă, blondă e albă dintr-o dată.

— Ce-i Bono! strigă Andi. — Hei, Bono! se aiazăză Tedi și amîndoi sar ca să-l prindă. Atunci îl văd și el: un om nemiscat, nu-i mort dar totuși fără viață. Doi ochi mon-

golezi privesc drept înainte, departe undeva peste cîmpie, prin zidurile groase ale casei. O față imobilă, spină și gîmbuie cu o expresie dură, rece.

Acuma vor să fugă dar omul nu se mișcă și nu e nici fioros. — Dar nu e om și nici vreo altă ființă, le spune Andi.

Nu! După o perdea e un perete cu butoane. Și Tedi sare și apasă un buton, la întîmplare. Se aprind niște lumini și omul saltă din fotoliu; se apropie de fereaștră privind peste cîmpie: — Fată blondă! strigă omul.

Dar Tedi apasă alt buton. Se-aprind alte lumini și omul începe să danseze. Și Tedi apasă alt buton: și-apar mincăruri, vin... — E un om de cauciuc și fier! strigă Andi și ride hehohit!

— Un om automat. — E un lacheu! — Un majordom! — Un măscărici!

Cu toții uită strigătul dintii și prima apăsare și-s veseli iar. Obosiți au oprit „automatul”. Pe drum prin noaptea, se aude parcă de un timp zgomot de căruță. Andi deschide larg ferestrele și văd cu toții departe țigara sau pipa singerie, apoi căruța neagră și fata din căruță.

— S-o prindem, să fugim! — Pornesc în goană și se reped spre ușă. Dar omul, cu mîinile în lături, cu fața spină și gîmbuie, îi oprește: — Degeaba încercați!

— Vrem să fugim, vrem să scăpăm, și se reped cu toții, înainte. Dar se izbesc ca de un zid și cad frînți de oboseală.

Atunci, cu buza sîngerînd, Tedi apasă un buton și omul începe să danseze. Apasă alt buton și se aude muzică de orgă. Tedi apasă alt buton și omul face ghidușii.

Dar se oprește dintr-o dată, se așează pe fotoliul vîșiniu și strigă: — Fată blondă, fată dragă! Apoi rămîne nemiscat privind prin zidurile casei, peste cîmpie, undeva departe.

OVIDIU HOTINCEANU

Fericită cîntarea

Fericit eu în ceasul atingerii Plecîndu-mă cu rispa pasului Ferindu-mă de a privi prea adînc gerul Căci totul drept are la roadă Căci totul are o parte de aer O parte mindră de neființă Peste puterea mea deci Împărțirea lucrurilor între ele Așa cum singură zăpada se așează Așa cum singur lemnul crește Așa cum singure pier fructele Pre moarte călcînd Așa cum țără trebuința prinosului Fericită șade cîntarea în mine.

Cîntare veche

Oh, prin aerul cu voci Dezlegat-mi este gura Tu măioștra, pîn-la tine Singele mi-l dau de-a dura. Si nu vorbe strig și nu În galopul din ureche Cui se-nspumegă. Ci osul De cîntare veche.

Nu sint eu căci lemnul Trupului se fumegă De iuțea celui care De din urmă lunecă.

Tînăr sunetul arhonte

Dulce cade în ureche Două sunete pereche Sunetul cu șold rotund Celălalt sunetul prund Sunetul care-i cîntarea Tulburîndu-ne visarea — Tînăr sunetul arhonte Între tinerele vorbe

Doar el singur păstrător De simfire și de dor Doar el singur înșeuat Pe ideia de bărbat.

Îndulcindu-ne

Bărbat, iată ce risipă se face Te gîndesc cu ochiul cu mîna Te iubesc marți, miercuri Dumineca, întotdeauna. Bărbat, iată ce risipă se face Cu vorba, cu atingerea Îndulcindu-ne cu aer înalt Nu vom cunoaște plînsul, plîngerea.

CONSTANTIN OLARIU La cele trei ceasuri tîrzii

1 ora e gravă dîntele toamnei mă cheamă spre miine curg peste mine ca ploile care rugini trac printre clipe ca o sîlgheră umbră de cîine și-mi numără cu spaimă oile-n gînd risipite țigă e gravă și clopotul meu răsună alt de străin.

2 sumpna mea părăsită cumpna mea părăsită-ntră dulce apă și cer minile nu mă mai mingie buzele nu mă mai cer ochii nu mă mai caută mor răstignită voi, între ape și cer sap galuri și tot mai adine mă scufund tot mai stingher

3 dezmițdare demult nu te-am mai recunoscut

finiștele de amfore singulare nici nu mai știu să spun cînd au făcut între toartele mele de lut.

Oglinzi

Există undeva o margine între apele oceanelor și celeștră lor imagine între țărna Trupului slat și-un ipotetic duh nevăzut apele oceanelor cîntă mereu oglinzile tac țărna preoță-ntr-una să moară frumoasă nevăzut fiind, duhul,

Crescendo

Cînd depărtarea în cîntecul meu s-a născut... cu flori de iubire și lacrimi de dor din stingheri de zare-a crescut. Acum depărtarea o pierd, iar imaginea-n surisul tău se-nțioară.

care cîntă și el, ipotetic rămîne, ca de altfel și cîntecul său apele oceanelor însă cîntă mereu.

Mi-a fost prea greu, Măria-ta Spadă, prea puțină putere-n braț mai avui — mințea la curcubeu de sînge m-ar fi cerut dar brațul, brațul parcă-ar fi fost al altuia, al nimănu!

sub mine scîndura parcă suna o ceva prea plin, ca gîndul meu de-nceput să mă mai poată urca pînă acolo unde sunetul plin să-l înăbuș — și-atunci am murit.

EMIL CIURARU Umbra mea

În noaptea de lună științite cînd somnul se lasă, adun din zi preziceri oitilite ce umbra-mi apasă ca lacrima convalescenței.

Dar eu știu că ea, există și stranjulată și cînd se va naște din nou, înșetată de viață, va zîmbi.

Întoarcerea poetului

de Ion Alexandru

Eu nu mă întîmpin ci mă las întîmpinat

Roman Melodul

Drumul îndărăt nu se poate uita
Calea Focului spre cenușile mume.
Drumul înapoi în risipă, drumul
În voia valului. Trebuie doar să te fii
Pierdut și valul te ia fără de știre.
Ești dus, ești purtat. Veghea se luminează
Rana știutului se întinează. Nu
Se-mpotrivesc nimic, totul curge-ntr-acolo.
Curge muntele și abisul, steaua curge către
Stîngerea sa, curge amurgul și viforul
Curg ploile spre semințele lor : norul
Curge spre neîntîlnă, vine marea spre țărm
Și se cascadează urâtul, foșnetul ploii la trecerea-
N fruct și acesta în leagănele luminii.

Curge noaptea-n capcanele zilei, ziua se
scurge-
N nisip și roua fântînii în roțile secetei...
Curge fluturile-n mister și Etherul spre
Nestîrea izbinzii.

Trebuie doar să te lași în voia acestor
Valuri maici de foc ce chinuie tînturile
Să-ntorci capu-i de-ajuns și apare prietenul
Cu sărutul din urmă.

Drumu-ndărăt nu e greu, drumul spre
Vechea vatră la truda piramidelor.
„Eram robi dar aveam oalele pline cu carne
Și puteam oh cit de fără grijă dormi și
muri“.

Pusti-ai grea și apăsătoare, nu-i pentru noi
Fără drum și pămînt. Nu-i ceas în ea
Și focul dinăuntru prea e aproape
Că să se poată ocoli. Izvorul pururi pur
Nedesfăcut așteaptă jalea mea să-l jeluie
mereu

Pustia-i grea, pustia-i trudă, Pustia este
Mila
Pustia este Ioan — Pustia-i mila în Pustie
Pustia plînge în pustii Pustia-i maica ce
veghează

Ca fiul ei să iasă din Pustii.
Pustia nu-i decît ieșire, pustia nu-i decît un
Imn, deschidere este pustia fără de margini
Răsărit, a fi.

În Pustie nu-i somn, și vis nu poate fi.
În Pustie ce-i da este da, ce-i nu, este nu.
În Pustie nu-i nicidecum. Nu-i decît marea
asta bucurie

Un univers de clopote a năvălit
Și plîng acolo toate pe vecie
Și nici măcar nu plîng și nici măcar nu tac
Ci numai curg fără-nctare și eu din miezul
Lor răsar, luminează lină, lumina.

Trag clopotele-n răsărit trag clopotele
În Pustie aici este un singur schit
Și-o singură împărăție. Trag clopotele veș-
nic trag

Clopotul veșnic în Pustie. E numai plîns
innădușit

În precureată liturghie Pustia nu-i
Decît un schit. În noaptea asta
Veșnicească și clopotele pururi trag
Căci nu-i cine să le oprească.

Eu sunt schitul și Pustia Eu sunt
Și clopotul pustiu. Și cine îmi aude graiul
Rămîne greu rămîne viu
Trag clopotele, arde plîng Curg clopotele
În Pustie Pustia e un clopot orb ce-și caută
Vederea în Pustie

O noapte veșnică, o Răsărit O, focuri pururi
Fără nume Trag Clopotele negre și e vînt
Și cineva se naște-n lume
Și iarși Clopotele vin cu focurile despletite
Și se lipește de capul meu
În graiuri nemai deslușite.

Oh, în Pustie nu-i nici cum „Vrem acasă
La oalele noastre cu carne și vechiul sălaș“...

Oh, drumu-ndărăt, drumul spre casă
De pe meleaguri străine
Cînd brusc se hotărăște totul
Fără știrea ta și trebuie să te întorci
Trebuie să vii, să fii să părăsești
Ceea ce nu s-a dat decît celui ce-i prisoseș-

Oh, drumu-ndărăt: — nașterea, răsăritul în
lume
Părintele de veghe în unghere lampa trasă
La porți nezăvorote vîstul de iarnă își cla-
tină
Crucea străin E tîrziu toți dorm veșnic de-
parte

Păstori și steaua porniră și craii. Câți vor
ajunge
Câți să dea de veste ? Și cui se va vesti întai
Lumile zac împotmolite. Acolo toate
Nestîtute pier sterile maici cu fiii prea ne-
vrednici ce

Deveniră fulgere aurii prin gloria-nes-
tire stînsă
Nainte de-a se prevesti.

Oh, drumu-ndărăt, drumul spre casă
De pe meleaguri străine.

Roțile se desfășoară de la sine,
Roțile curg îndărăt : tot ce-și strîns
Tot ce-ai apucat să îndeși în desăgă
Trebuie dat, risipit la întoarcere.

Apar pe la vechi cunoscute răscruci
Aceeași cerșetorii și-ți iau și te iau :
Aceasta-i partea mea, acesta-i graiul meu —
Pentru mine-i bucata asta de imn pentru
Mine e viscolul, pentru mine anume ai
strîns

Roua perlei acestei... Oh, cit de mult îmi
Doream să-mi atîrn urna asta exotică
În ungher la oglindă. Acesta-i capul meu
Aceasta-i calea mea. Al meu fumul, a mea
Flacăra, da, țipătul, rana, orbul și Paradisul
Linia-ochi și tăcerea furtună, veacul de
Fier și cenușa de purpură..

Da, așa vin, apar, cerșetorii, se ivesc la
întoarcere
Pe la vechi răscruci, la vestitele tîrguri și
poduri

Și te despoaie.
Și tu treci mai departe pustiu, devastat căci
Hotărîtă-i întoarcerea.

Curge valu-ndărăt, curge veacul și marea.
Curge focul bătrîn, curge noaptea-pustie
Curge pămîntu-napoi spre străvechea robie.
Înapoi sub bici își spune asinul. Înapoi la
Ieslea plină de somn și căldură...
Îndărăt, îndărăt, faceți loc, vreau acasă la sin
La măicuța la țîță, laptele foc de pe munte
Prea-i virtos pentru buzele mele !

Nu-i oprește, nu-i nimic, vama e-n grabă
Trecerea, cum știm gratuită.
Drumul spre-ai tăi cum s-a spus
Între ai tăi (stai la taifas și moara macină
Baba se scarpină și-n doi timpi azima-i gata
Și laptele-i fierț, Oh, și te duci în povești
Și povestea te duce și-n zori ești ajuns
Cu țările la porci)..

Trebuie doar să te lași ușurel în voia valului

Și poemul se-ntoarce la paianjenii și
broaștele sale

Aici sunt numai munți și numai aspre
Piscuri, numai Ether, furtuni și fulgere
Și adăpost nimic, nu-i grai de om, nu-i
nimenea
Pustiu, strigi — ori încotro — e numai
maica noapte

Și cerul împinzit și nesfirșit.
Și se vîd vai, foarte departe peste prăpăstii
Focuri vii, focuri încinse și în jurul lor
Umbrele zeilor. Da, Ei sînt acolo-n munții
Lumii. Ce-i mai abrupt și neștiuți !

Urcușu-i greu și nentrerupt nu-i timp de-a
Sta, de-a te opri — opritu-i prăbușire
Nentrerupt trebuie vai, să urci. Nu-s decît
Munți, piatră pustie, piatră amarnică și rea
Îți sfarmă coatele și pieptul, trupul e
Numai rîni și nu se-aud departe decît lupii
Și urletele leilor nebuni ieșiți din marile
Pustiuri și-aduși în munți ca leac al lor.
Nu-i decît frigul oh și dorul, Focul
Nestins al Dorului de-a fi, de-a pipăi
Cu singele, de-a stringe cu carnea
Osului nimicu-n pumni.

O sete oarbă stăruie în mine de-a pune
pasu-
Acolo sus, de-a dibui în miez de noapte
Miezul acela fraged și plîpînd din care

Izvorăște soarta. Acolo-n focul mărilor
De-a da, peste cenușa aceea liniște, din care
Sar puii stepelor furtuni.
Acolo, unde nu mai curge decît necursul.
Acolo, unde stă Imperiul nimicului cel mare
Predestinat și nenăscut.
Acolo, mină-mă nebunul dezlănțuit
În mine de nebun ! Demonul soartă

Foc, ce poartă trupul acesta subred
După voia lui. Ori încotro mă-nvîr
Acelaș singur eu mă ține-n ghear
Lui primară.

Oh, de-aș putea, rămîne, sta
Oh, de-aș putea incremeni o clipă,
Măcar, o noapte ah, un ceas, s-aud
Să vîd, să pot pricepe, măcar cu
Urna ce voi fi ! De unde oh, și înco
Bătrîne ! Nu-s decît fugă, agonie,
Nu-s decît creștere, nu pot decît
Să tind, nădăjdii, Misterium tremend
Doamne, măcar murind să pot sfîrși
Să înceteze fuga asta ! focul acesta
Să-și găsească rod !

Stai locului, oprește-te !
Oh, arde într-una, arde în văpaie
Clocot, potop, curîndă nebunie
Oprește-mă !

Vreau să mă-ntorc.

Voi dormi lung și drumul va fi liber
Voi sta întins pe spate nemișcat
Voi fi atît de liber și atît de singur
Și fi-voi numai liră-drum

Străbate-voi luminile știute
Vechile, sfintele, răscruci
Nu voi urca ci cobori-voi
Nu mă voi urca ci cobori-voi
Precum ninsorea pe pămînt
Un înger limpede ce ninge voi fi
Ca steaua luminînd aproape cit
Mai de departe

Va fi desigur iarnă grea
Voi cobori, mă voi întoarce
Și voi fi iar la vatra mea.
Acolo unde toți urmași din moși s
În jurul focului stau muți
Stații acolo în neștire, umbre, r

La foc, în vatră strînși
Tot neamul meu de Daci războinici
Fiii lor blînzi și blonzi, haiduci,
Preoți în temple mari de piatră, s
Adînci în peșteri în Carpați.
Acolo zeul mut Zamolxe
Și preotesele venind minate de
Erinii pe calea tracă din Grecii
Unde sunt frații, unde-i sora ?
Unde sunt sfintele lor firi
Unde e maica ce ne-nvăța plînsu
Unde-i groparul cel bătrîn
Nebunul cu a sa returnă
De capre negre unde-o fi ?
Unde-i Ion de lemn și Ionul Dar
Unde e Lelea-Anică și Preotul b
Unde-i Diacul, unde-i unchiul Gl
Putea-vei tu Ulvine ca să-mi spu
Ce-i cu aceste cruci prin cimitire
Aceste reci inscripții, cine sunt ?
Nu-i decît noapte, nu-i decît tăc
Turmele jeluie pe deal —
Din apuseni răsare sfîntul Soare
Se mută iarnă, cerul, vai și El
Și miază-noapte încotro i-acuma ?
Și cine-i Noul nostru Imn ?
Ce-l povestim naintea nopții..

Veni-vor mulți ca să mă vadă
Prietenii străvechi ce i-am uitat
Se vor uita mirați în lacrimi și
Vor spune — să-l lumineze cel
Veni-vor mulți, cum spun, veni-vo
Neamuri, din tot Ardealul vor ven
Căci nu e sat să nu fie de-ai noștri
Plecați în pribegii de mult.
Veni-vor mulți și mulți străini des
Căci suntem doar o cumpănă
Suntem la cea mai limpede răscruc

(fragmente din poemul cu același

Desen de ȘTEFANUȚA SABIN

LUCEAFĂRUL

Revistă editată de
UNIUNEA SCRITORILOR
din REPUBLICA SOCIALISTĂ
ROMÂNIA

Redactor șef : Ștefan Bănuțescu
Redactori șefi adjuncți :
Cezar Baltaz, Fănuș Neagu,
Nichita Stănescu
Secretar general de redacție :
Constantin Toiu

REDACȚIA :

București, Bd. Ana Ipătescu 15
Telefon : 11.51.54 ; 12.16.10

ADMINISTRAȚIA :

Șoseaua Kiseleff 10, tel. 18.33.99

ABONAMENTELE :

3 luni — 43 lei ; 6 luni — 26 lei ; 1 an — 52 lei

Tiparul executat la

COMBINATUL POMGRAFIC „CASA SCINTEI“

Prezentarea grafică : Mircea Popescu

Paginător : Nicolae Ion.